

Työnantajan oikeus saada tietoja korvausasiasta työtapaturma- ja ammattitautilain (TyTAL) mukaan

Työnantajan asema työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksessa

TyTAL:n valmisteluvaiheessa työnantajan asianosaisaseman selkeyttämistä pidettiin tärkeänä. Asiassa kuultiin asiantuntijana Helsingin yliopiston professori Olli Mäenpäästä. Asianosaisuuden lähtökohtana on perustuslain 21 §, jonka mukaan jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen käsiteltäväksi. TyTA-vakuutuksessa kyse on työnantajan velvollisuudesta ottaa vakuutus ja maksaa vakuutusmaksu, jonka määrään korvaukset voivat vaikuttaa. Asianosaisasemaan liittyy laaja tietojensaantioikeus eli oikeus saada kaikki asiaan vaikuttavat tiedot (asianosaisjulkisuus).

TyTA-vakuutus on kuitenkin työntekijää varten ja korvausasiassa käsitellään työntekijän terveydentilaa koskevia tietoja, joita koskee toinen perusoikeus, yksityisyyden suoja.

Työelämässä yksityisyyden suojalla on vahva asema, mutta jos kyse on oikeusturvan saamisesta, yksityisyyden suojan ei ole katsottu voivan muodostua sitä rajoittavaksi perusteeksi. Tältä pohjalta päädyttiin TyTAL:ssa säätämään, että työnantaja ei ole asianosainen, kun korvausasiaa käsitellään vakuutuslaitoksessa (TyTAL 117 §). Sen sijaan työnantajan oikeutta oikeusturvaan ei ole TyTAL:ssa rajoitettu. Näin ollen vakuutusmaksun maksajana työnantajalla voi olla asianosaisasema muutoksenhakumenettelyssä, jos vakuutuksesta maksetut korvaukset vaikuttavat vakuutusmaksuun.

Kun korvausasiaa käsitellään vakuutuslaitoksessa, asianosaisia ovat vahingoittunut työntekijä ja kuolemantapauksessa hänen edunsaajansa. Kun työnantaja ei ole asianosainen, vakuutuslaitos ei voi luovuttaa työnantajalle korvausasian tietoja. Luovutuksen pitää perustua säännökseen, jos tietoja annetaan korvausasian käsittelyvaiheessa muille kuin asianosaisille. Tällaisessa säännöksessä määritellään mihin tarkoitukseen ja mitä tietoja voidaan luovuttaa.

Vahinkotapahtumatietojen ilmoittaminen vakuutuslaitokselle ja tapaturmaluettelo

Vahinkotapahtuman sattuessa vahingoittunut ilmoittaa asiasta työnantajalle (TyTAL 110 §). Työnantaja tekee ilmoituksen vakuutuslaitokselle. Ilmoitukseen työnantaja täyttää mm. vahingoittuneen yksilöintitiedot, sattumisajan (päivä ja paikka), olosuhdetiedot, kuvauksen tapaturman sattumisesta sekä vamman laadun. (TyTAL 111 §).

Lisäksi työnantajan on pidettävä tapaturmaluettelo tapaturmien ehkäisyä sekä korvaus- ja vakuutusasian selvittämistä varten (TyTAL 267 §). Luetteloon on merkittävä samoja tietoja, jotka merkitään vakuutuslaitokselle lähetettävään ilmoitukseen.

Tapaturmaluettelo on työnantajan velvollisuus ylläpitää tietoja. Säännös ei luo työnantajalle oikeutta saada tietoja vakuutuslaitokselta eikä myöskään vakuutuslaitoksella ole tämän säännöksen perusteella oikeutta luovuttaa tietoja. Tapaturmaluettelon ylläpitäminen ei ole vakuutuslaitoksen tehtävä.

Työnantajan tiedonsaantioikeus

Korvausasian ratkaiseminen

Korvausasiassa vakuutuslaitoksen on hankittava tarvittava selvitys asian ratkaisemiseksi. Selvitys voi liittyä alkuvaiheen korvattavuusratkaisuun tai selvityksiä tarvitaan myöhemmässä vaiheessa, kun esimerkiksi mietitään vahingoittuneen kuntoutusta.

Vakuutuslaitos joutuu tietoja pyytäessään ilmoittamaan työnantajalle tietoja työntekijästä. Tällöin työnantajalle saa ilmoittaa vain ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä työnantajalta pyydettävien tietojen yksilöimiseksi (TyTAL 252 §:n 2 momentti).

Kuntoutus selvittelyyn kuuluu osana sen selvittäminen, voiko työnantaja sijoittaa vahingoittuneen toisiin työtehtäviin. Tällöin vakuutuslaitoksessa pitää etukäteen harkita, mitkä tiedot ovat työnantajalle välttämättömiä. Lähtökohtaisesti työnantajalle kerrotaan vain korvattavan vamman/sairauden aiheuttamat rajoitteet. Sen sijaan muut kuin korvattavat vammat/sairaudet eivät automaattisesti ole sellaisia tietoja, jotka työnantajalle voi ilmoittaa. Työnantajalta tulee tiedustella ehdotetun työn vaatimuksista, jolloin vakuutuslaitos ja vahingoittunut voivat yhdessä arvioida muiden vahingoittuneella olevien rajoitteiden vaikutuksia ehdotukseen. Uudelleensijoittamiseen liittyy aina myös työkokeilu, jonka aikana kokonaisarviointi soveltuvuudesta työtehtävään viime kädessä tapahtuu.

Vahingoittuneen suostumuksella tietoja voidaan antaa laajemmin. Suostumuksen tulee olla yksilöity: mitä tietoja luovutetaan ja mitä tarkoitusta varten. Vakuutuslaitoksen kannattaa harkita suostumuksen pyytämistä, jos kuntoutus selvittelyn eteneminen ei muutoin onnistu tai suostumus nopeuttaa selvittelyä.

Päätöksen antaminen työnantajalle ja muutoksenhakuoikeus

Korvausasiassa päätös annetaan asianosaiselle eli vahingoittuneelle työntekijälle tai kuolemantapauksessa hänen edunsaajalleen.

Työnantaja ei ole asianosainen siinä vaiheessa, kun korvausasiaa käsitellään vakuutuslaitoksessa. Työnantajalla voi kuitenkin olla asianosaisasema muutoksenhakumenettelyssä. Kuten alussa mainittiin, työnantajan oikeutta oikeusturvaan ei ole TyTAL:ssa rajoitettu. Jotta työnantaja voi käyttää oikeuttaan, hänellä täytyy olla tieto siitä, että korvausasia on ratkaistu. Tämän vuoksi TyTAL:ssa on erikseen säädetty päätöksen antamisesta työnantajalle (125 §).

Säännös sisältää tilanteet, joissa työnantajalla saattaa olla asianosaisasema muutoksenhakumenettelyssä. Asianosaisuus kuitenkin määräytyy hallintolainkäyttölain mukaan ja asian ratkaisee muutoksenhakuaste. Vasta kun muutoksenhakuaste on ratkaissut, että työnantaja on asianosainen, on työnantajalla oikeus korvausasian käsittelyssä olleisiin tietoihin. Muutoksenhakuaste ilmoittaa myös sen, mihin tietoihin työnantajalla on tällöin oikeus.

Vakuutuslaitos antaa työnantajalle päätöksen

- ansionmenetykskorvauksesta ajalta, jolta työnantaja on maksanut palkkaa;
- työnantajan hakemasta korvauksesta, joka koskee palkan korvaamista fyysikaalisen hoidon ajalta, palkan korvaamista tutkimusajalta tai työnantajan maksamaa sairaanhoitokustannusta;
- korvauksesta ja täky-maksusta, jolla on vaikutusta vakuutusmaksun määrään (erikoismaksuperusteinen työnantaja).

Päätös on edellä mainituissa tilanteissa annettava. Työnantaja ei voi tästä oikeudestaan luopua. Jos päätöstä ei työnantajalle ole annettu, työnantajan valitusaika ei ala kulua vaikka vahingoittunut olisi samasta asiasta päätöksen saanut.

Päätökseen merkitään vain säännöksessä mainitut tiedot: vahingoittuneen nimi ja henkilötunnus, vahinkopäivä, asian ratkaisu, etuus ja korvauksen määrä.

Päätökseen ei merkitä terveydentilätietoja (esim. vammaa tai sairautta) eikä myöskään perusteluja. Asian ratkaisu tarkoittaa esim. muotoa

- vahinkotapahtuma ei ole korvattava
- päivärahaa ei makseta
- kuntoutusrahaa maksetaan ajalta xxxx ja euromäärä

Jos maksettavalla korvauksella on vaikutus vakuutusmaksuun, työnantajan päätöksessä kerrotaan kokonaan se korvauksen määrä, joka vaikuttaa vakuutusmaksuun. Vuosityöansion määrää tai määräytymistä ei ilmoiteta, vaan ainoastaan kokonaiskorvauksen määrä, esim. päivärahaa ajalta xxxx ja euromäärä.

Jos korvauksella ei ole vaikutusta vakuutusmaksuun, vaan kyse on työnantajan maksamasta sairausajan palkasta, työnantajalle ilmoitetaan ainoastaan määrä, joka tälle maksetaan tai asian ratkaisu, jos kyseessä on epäys. Toiselle työnantajalle tai vahingoittuneelle maksettavan osakorvauksen määrää ei tällaisessa tilanteessa ilmoiteta työnantajalle, jonka vakuutusmaksuun nämä muille osapuolille maksetut korvaukset eivät vaikuta.

Työnantajan päätöksen sisältöä mietittäessä on pidettävä mielessä, että sen tarkoituksena on ainoastaan ilmoittaa työnantajalle, että korvausasia on ratkaistu. Työnantaja joutuu tämän rajatun päätöksen perusteella ratkaisemaan, tekeekö se valituksen.

Työnantajan valituksen ensivaiheessa muutoksenhakuaste ratkaisee, onko työnantaja asiassa asianosainen. Näin ollen vakuutuslaitoksen vastine muutoksenhakuasteelle on ensivaiheessa suppea. Siihen tulisi sisällyttää vain lausuma työnantajan asianosaisuudesta (esim. miten korvaus vaikuttaa vakuutusmaksuun) ja lausuma siitä, että vastine korvausasiasta annetaan, kun työnantajan asianosaisasema on ratkaistu. Tässä vaiheessa muutoksenhakuasteelle lähetetään vain ne asiakirjat, jotka ovat tarpeellisia työnantajan asianosaisuuden ratkaisemiseksi.

Kun työnantaja on valittanut, vahingoittuneelle ilmoitetaan asiasta lähettämällä ensimmäinen vastine hänelle tiedoksi. Tiedoksiantokirjeessä tulee kertoa vahingoittuneelle, mitä työnantajan asianosaisuus käytännössä merkitsee. Eli vahingoittuneelle kerrotaan mm., että jos muutoksenhakuaste katsoo, että työnantajalla on asianosaisasema, työnantajalle luovutetaan muutoksenhaussa olevaan asiaan liittyvät lääketieteelliset asiakirjat.

Muutoksenhakuaste antaa välipäätöksen siitä, onko työnantaja asianosainen. Jos työnantaja katsotaan asianosaiseksi, vakuutuslaitos lähettää muutoksenhakuasteelle valitusasiaa koskevat asiakirjat ja vastineen, jossa otetaan kantaa itse asiakysymykseen. Asiakirjoihin ei saa sisällyttää muita kuin valitusasian käsittelyyn vaikuttavia asiakirjoja. Muutoksenhakuaste toimittaa asiakirjat työnantajalle.

Erillinen säännös työnantajan tiedonsaantioikeudesta

Edellä mainitut 252 § ja 125 § ovat korvausasian käsittelyyn liittyviä säännöksiä, joiden perusteella vakuutuslaitos lähtökohtaisesti oma-aloitteisesti luovuttaa työnantajalle korvausasiasta tietoja. Työnantajan varsinaisesta oikeudesta saada tietoja säädetään 251 §:ssä. Sen perusteella vakuutuslaitos voi luovuttaa työnantajalle tietoja talous- ja henkilöstöhallintoa varten sekä vakuutusmaksun tarkastamista varten. Luovuttaa voidaan välttämättömät tiedot myönnettyistä korvauksista sekä korvattujen vahinkotapahtumien yksilöimiseksi välttämättömät tiedot.

Kyse on samoista tiedoista, jotka 125 §:n perusteella annetaan päätöksen muodossa tai tiedoista, jotka työnantaja saa 252 §:n 2 momentin mukaisen selvittelyn yhteydessä. Tietosisältö tämän säännöksen perusteella ei siis ole laajempi kuin mitä edellä mainittujen pykäläisen tietosisältö on. Säännös kuitenkin koskee laajempaa joukkoa työnantajia. Myös sellainen työnantaja, jonka vakuutusmaksuun korvaukset eivät vaikuta, tarvitsee tiedon rekrytointia varten tiedon siitä, ettei työntekijä palaa työnantajalle työhön.

Vakuutusmaksun tarkistamiseksi työnantaja tarvitsee korvausten määrää koskevia tietoja, jos korvaukset vaikuttavat vakuutusmaksuun. Tältä osin säännös koskee siis vain erikoismaksuperusteisia vakuutuksia ja tietoja, jotka vaikuttavat lopullisen vakuutusmaksuun. Säännöksen perusteella ei ole oikeutta antaa tietoja työnantajalle sellaisten vakuutusten kohdalla, joissa vakuutuksesta maksettavat korvaukset eivät vaikuta suoraan yksittäisen työnantajan vakuutusmaksun määrään (taulustomaksuperusteinen vakuutus)

Vakuutusmeklari tai muu työnantajan toimeksiannosta toimiva

Vakuutusmeklarit voivat työnantajan kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella hoitaa tämän vakuutusasioita. Vakuutusmeklari toimii saamansa valtakirjan perusteella toimeksiantosuhteessa, eikä hänen tiedonsaantioikeutensa ole laajempi kuin päämiehen eli työnantajan.

Työtapaturma- ja ammattitautilain edellä kerrotun erityissäännöksen perusteella työnantajalle annetaan korvausasiassa päätös, joka sisältää vahingoittunutta koskevia henkilötietoja. Henkilötiedoilla tarkoitetaan kaikenlaisia luonnollista henkilöä tai hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa häntä koskeviksi. Vaikka työnantaja saa suppean päätöksen korvausasiassa (pätös ei sisällä terveydentila- tai tulotietoja), yksilöidään siinä vahingoittunut siten, että kyse on henkilötiedoista.

Henkilötietoja saa käsitellä ainoastaan henkilötietolain 8 §:n perusteella, esimerkiksi rekisteröidyn (vahingoittuneen) suostumuksella tai lain säännöksen perusteella. Vakuutuslaitos on rekisterinpitäjä omassa määräysvallassaan ja vastaavasti työnantaja omassa määräysvallassaan olevien henkilötietojen osalta. Rekisterinpitäjä vastaa omassa määräysvallassaan olevien henkilötietojen käsittelystä, mukaan lukien luovutus, ja tietojen turvallisuudesta luovutuksen jälkeenkin.

Työnantaja-rekisterinpitäjä voi antaa toimeksiantoon perustuen henkilötietoja toimeksiantonsa saajalle eli esimerkiksi vakuutusmeklarille. Sen sijaan vakuutuslaitos ei voi antaa henkilötietoja vakuutusmeklarille, koska meklari ei ole toimeksiantosuhteessa rekisterinpitäjä-vakuutuslaitokseen. Jotta vakuutusmeklari voisi saada tiedot suoraan vakuutuslaitokselta, pitäisi jonkun henkilötietolain mukaisen henkilötietojen käsittelyn sallivan edellytyksen täyttyä.